

Inhoud

1.	Integrale veiligheid mboRijnland	4
1.1	Beleid mboRijnland	4
1.2	Visie	4
2.	Bouwen aan integrale veiligheid	5
2.1	Veiligheid: een verantwoordelijkheid van iedereen in de school... ..	5
2.2	Veiligheid: niet een op zichzelf staand onderwerp... ..	5
2.3	Veiligheid: noodzakelijke verbinding met externe partners	5
3.	Van visie naar beleid	6
3.1	De vier pijlers van integrale veiligheid	6
3.1.1	pijler 1: Een veilig leer- en werkklimaat: een socialiserende en pedagogisch/ didactische opdracht.....	6
3.1.2	Pijler 2: Veiligheid (sociale) in het curriculum: een kwalificerende opdracht	7
3.1.3	Pijler 3: Crisisbeheersing, afhandeling en leren van incidenten: een preventieve en reactieve opdracht	7
3.1.4	Pijler 4: Veilige fysieke omgeving en systemen: een faciliterende opdracht	8
3.1.5	Interne & externe netwerk	9
4.	Strategische doelen integraal veiligheidsbeleid mboRijnland	10
5.	Plan van aanpak (implementatie)	14

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijke bepalingen en eisen

Bijlage 2: Gedragscode 'zo gaan we met elkaar om' mboRijnland

Bijlage 3: Checklist integrale veiligheid

Bijlage 4: Veiligheid & Netwerk integrale Veiligheid

Bijlage 5: Preventie beleid

Bijlage 6: Vertrouwenspersonen beleid

Bijlage 7: Integraal Gebruikers- & Veiligheidsoverleg

Bijlage 8: PDCA schooljaarcyclus integrale veiligheid

Bijlage 9: Incidentregistratie mboRijnland

Bijlage 10: Risico Inventarisatie systeem (AMS: arbo management systeem)

Bijlage 11:

- Beleid ter preventie en bestrijding van ongewenst gedrag
- Reglement inzake ongewenst gedrag
- Handreiking ongewenst gedrag studenten & medewerkers

Bijlage 12: Protocol Medicijnverstrekking, -toediening & medisch handelen

Bijlage 13: Handreiking ter preventie en bestrijding van (cyber) pesten (sexting en grooming)

Bijlage 14: Handreiking suïcide preventie

Bijlage 15: Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader

Bijlage 16: Crisiscommunicatieplan

Bijlage 17: Handreiking hoe te handelen bij besmettelijke ziekten

Bijlage 18: Rouwprotocol

Bijlage 19: BHV organisatie

1. Integrale veiligheid mboRijnland

1.1 Beleid mboRijnland

mboRijnland wil dat onze scholen een veilige omgeving zijn. Een omgeving waar medewerkers en studenten prettig en veilig werken en leren. Waar ruimte is voor persoonlijke ontwikkeling en aandacht voor (sociale) veiligheid. Ongewenste gebeurtenissen in de samenleving beïnvloeden de sfeer en het gedrag op school; ongewenst gedrag binnen de school stelt scholen voor de uitdaging daar verantwoord mee om te gaan. Goed veiligheidsbeleid is daarom van belang om preventief maar ook in reactie op een incident een zo groot mogelijk effect te bewerkstelligen.

Een veilig schoolklimaat is een voorwaarde om goed te leren. Het bieden van kwalitatief goed onderwijs is de kern van de opdracht van de school. Veiligheid is dan ook geen bijzaak of een extra taak in het onderwijs, maar staat in het hart van onze pedagogische opdracht.

1.2 Visie

Ons integraal veiligheidsbeleid is erop gericht om een veilige en goede sfeer in en om de school te creëren zodat je je prettig, gehoord en gezien voelt op school, zodat je je werk goed en met plezier kunt doen en onze studenten in staat stelt te kunnen leren.

Randvoorwaarde en de kern van succes is **verbinden & samenwerken** (korte lijnen met onderwijs, studenten, directie, partners en een goed intern en extern veiligheidsnetwerk) en een **integraal veiligheidsbeleid**.

2. Bouwen aan integrale veiligheid¹

Bouwen aan integrale veiligheid gaat over eigenaarschap, inhoud en betrokkenen.

2.1 Veiligheid: een verantwoordelijkheid van iedereen in de school...

We willen veiligheid van iedereen in de school laten zijn. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van de veiligheidscoördinator, preventiemedewerker of een paar gespecialiseerde medewerkers, maar de verantwoordelijkheid moet door iedereen in de school, iedere medewerker of student worden gevoeld. Wij hebben een veiligheidscoördinator die zich specifiek met het veiligheidsbeleid en de uitvoering ervan bezighouden, maar het is een gezamenlijke inspanning. Dit maakt dat we ons bewust moeten zijn in welke aspecten van ons dagelijks handelen we veiligheid terug zien. We willen helpen bevorderen dat veiligheid integraal deel uit maakt van de dagelijkse werkelijkheid in de school; op alle niveaus (individueel, groep, locatie en instelling) en voor iedereen (studenten en medewerkers). Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld ook de docent, studenten en collega's moet durven aanspreken op ongewenst gedrag in en buiten het eigen klaslokaal en dat dit niet alleen aan toezichthouders of conciërges wordt overgelaten. Het betekent ook dat MBO college directeuren, teamleiders en het management aandacht moet hebben voor alle veiligheidsaspecten, voorbeeldgedrag moet vertonen en een cultuur van openheid, respect en tolerantie moet stimuleren. We willen een school waar iedereen zich deel van voelt en waar iedereen in die school bijdraagt aan goed en veilig schoolklimaat.

2.2 Veiligheid: niet een op zichzelf staand onderwerp...

Tweede kern van onze aanpak is dat we veiligheid niet als alleenstaand onderwerp zien, maar dat we actief de raakvlakken zoeken tussen de veiligheidsdomeinen en met andere onderwerpen die het klimaat in de school bepalen. De twee domeinen sociale en fysieke veiligheid zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden en kunnen elkaar zowel op positieve als negatieve wijze beïnvloeden. Genomen fysieke maatregelen binnen een school, kunnen van negatieve invloed zijn op de sociale veiligheid en de beleving hierbij van medewerkers en studenten. Onderlinge afspraken, afstemming en samenwerking zijn daarom van groot belang.

Verbinding is er ook met burgerschap. Binnen burgerschapsonderwijs worden thema's aan de orde gesteld die 'veiligheid en verantwoordelijk gedrag' vorm en inhoud geven. Het netwerk burgerschap heeft de opdracht kennis te delen over burgerschapsonderwijs en mede vorm te geven aan hoe kritisch denken daarbinnen kan worden ontwikkeld. Bovendien heeft het thema veiligheid raakvlakken met de aanpak Gezonde School.

2.3 Veiligheid: noodzakelijke verbinding met externe partners...

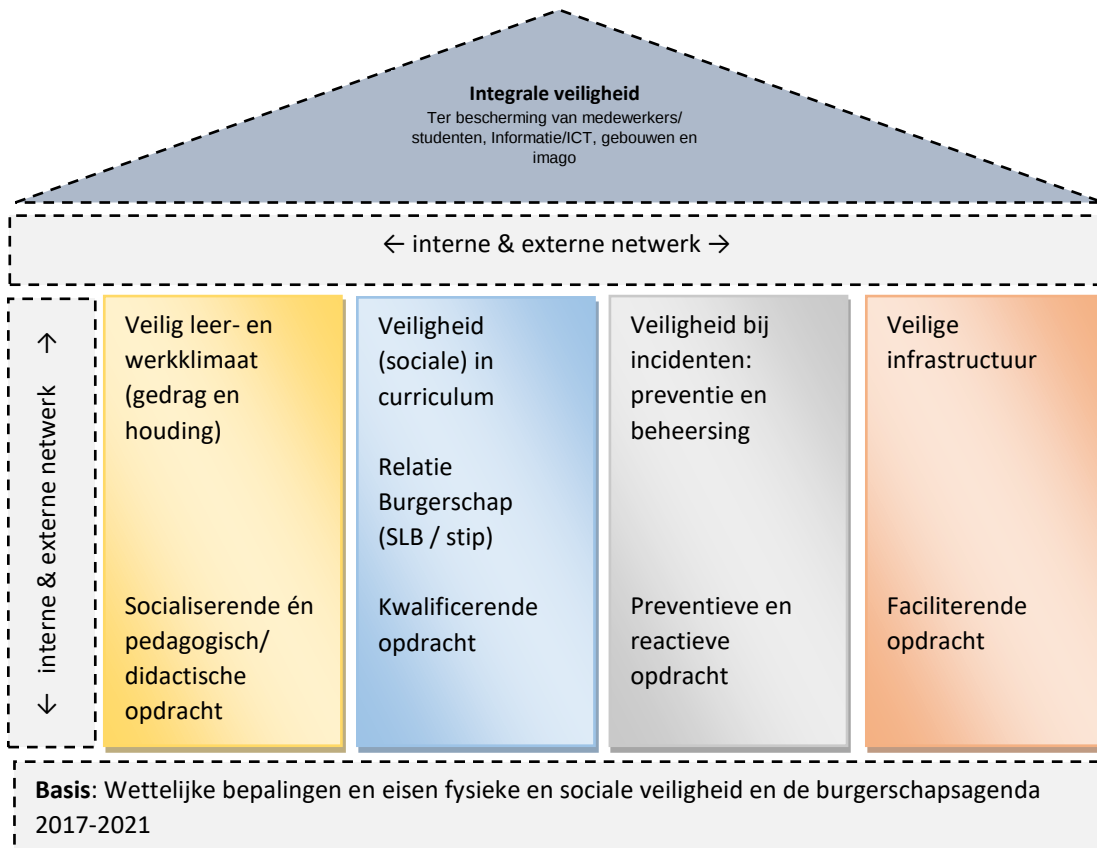
Het bieden van kwalitatief goed onderwijs is de kern van de opdracht van de school. Wij werken daartoe samen met externe partners, zoals werkgevers, gemeenten, jeugdzorg, politie en reclassering. Samen met de externe partners borgen wij inzet op alle terreinen die van belang zijn voor een veilig schoolklimaat (ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid) en organiseren we ondersteuning en begeleiding op die terreinen waar het onderwijs geen primaire taak heeft.

¹ Bron: Integrale Veiligheid in het MBO: een opdracht voor ons allemaal!, MBO Raad

3. Van visie naar beleid

3.1 De vier pijlers van integrale veiligheid

Het kader van integraal veiligheidsbeleid in MBO instellingen kent vier pijlers waarlangs wij een gericht veiligheidsbeleid ontwikkelen. Het interne en externe netwerk is in dit model tevens opgenomen omdat dit van essentieel belang is om aansluiting en flexibiliteit op realiteit van iedere dag (schooldynamiek versus stevige beleidsplannen) te realiseren. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

De basis:

Wettelijke bepalingen en eisen vormen de basis van waaruit het veiligheidsbeleid vormgegeven wordt (zie bijlage 1)

3.1.1 pijler 1: Een veilig leer- en werkklimaat: een socialiserende en pedagogisch/ didactische opdracht

De eerste verantwoordelijkheid voor mboRijnland is het creëren van een 'veilig leer- en werkklimaat'. Voor een veilig leer- en werkklimaat is het van belang dat studenten en medewerkers zich gezien en gehoord voelen, dat ze merken dat er met hen rekening wordt gehouden. Als studenten zich niet in het onderwijs herkennen of als dat niet (voldoende) aansluit bij hun mogelijkheden en wensen, zal de identificatie met mboRijnland en de betrokkenheid bij andere studenten en medewerkers afnemen, waarmee de kans op ongewenst gedrag kan toenemen. Het is van belang dat er duidelijke normen voor omgang en gedrag zijn die gezamenlijk worden gedragen. Het tonen van aandacht zodat niemand zich anoniem voelt of buitengesloten en een goede communicatie tussen mboRijnland en de studenten, maar ook met de ouders van de studenten, draagt hier aan bij. Hier liggen dus raakvlakken met thema's als begeleiding (LOB), met passend onderwijs en kwaliteitszorg.

Binnen deze pijler hebben we ook te maken met de instelling als sociale organisatie, als micro maatschappij.

mboRijnland is onderdeel van de samenleving en kan niet alle problemen van de samenleving oplossen. Wel hebben wij de primaire verantwoordelijkheid om binnen de muren van de instelling onze uiterste best te doen een goed sociaal klimaat te bewerkstelligen, waarbij er aandacht is voor de volgende aspecten:

- a) *relaties binnen en tussen verschillende groepen*, waarbij het uitgangspunt is respectvol met elkaar om te gaan. Op onze instelling komen vele culturen en diverse leeftijdsgroepen samen: aandacht voor diversiteit en omgaan met verschillen is hierbij van belang. Discriminatie wordt niet toegestaan. Het gaat hierbij om de cultuur binnen mboRijnland. Tegelijkertijd is het ook onze opdracht om studenten dergelijke zaken bij te brengen. Wij hebben een socialiserende functie. Ook ligt er een relatie met de doelen van burgerschapsonderwijs. Het succesvol bevorderen van tolerantie en democratische waarden kan alleen in een klimaat die diezelfde waarden uitdraagt. En hierin mag iedereen binnen mboRijnland blijvend leren.
- b) *het sociale gedrag van studenten en personeel*. Hier gaat het m.n. om hoe men omgaat met regels en afspraken en het stellen van duidelijke regels omgaat. Het consequent handhaven van en het toezicht houden op die regels draagt bij aan het realiseren van een veilig schoolklimaat. Dit vereist dat ook medewerkers onderling de regels op dezelfde manier interpreteert en uitvoert. Een aspect is het inrichten van de mogelijkheid om afwijkend gedrag veilig te kunnen melden.
- c) *de aantrekkelijkheid en netheid van de sociale ruimten en van het gebouw*. Wanneer een ruimte is bezaaid met rommel, kapot is of beklad, draagt dit bij aan gevoelens van onveiligheid. Ook wordt het gevoeld als vrijbrief om zelf niet zorgvuldig met de ruimten in en om de school om te gaan, anderen doen dat immers ook niet.

3.1.2 Pijler 2: Veiligheid (sociale) in het curriculum: een kwalificerende opdracht

Deze pijler richt zich op de kwalificerende functie van het onderwijs: onderwijs **over** sociale aspecten zoals sociale diversiteit en respect. De koppeling met sociale veiligheid betreft met name de inhoud van de burgerschapsvorming uit de politiek-juridische en sociaal-maatschappelijke dimensie én vitaal burgerschap.

De kwalificatie-eisen zijn generiek en gelden voor alle mbo-opleidingen. Tegelijk kennen wij per locatie een zeer diverse studentpopulatie. Van ons wordt verwacht dat wij zelf een vertaalslag maken van de wettelijke eisen naar de eigen onderwijspraktijk en dat wij een passende vorm vinden om de resultaten van het burgerschapsonderwijs zichtbaar te maken. Ook in het beroepsgericht deel van het curriculum wordt aandacht besteed aan aspecten van veiligheid. Vakspecifiek zijn aspecten zoals omgaan met cliënten en omgaan met agressie aan de orde. Het onderwijs over deze thema's en onderwerpen is een belangrijke voorwaarde voor een veilig schoolklimaat (pijler 1).

3.1.3 Pijler 3: Crisisbeheersing, afhandeling en leren van incidenten: een preventieve en reactieve opdracht

Ondanks alle (preventieve) maatregelen die wij treffen, kunnen zich altijd onverwacht incidenten of calamiteiten voordoen binnen of buiten mboRijnland. Hierbij kan het van levensbelang zijn dat onmiddellijk hulp wordt verleend en zo nodig alle aanwezige personen zo snel mogelijk het gebouw/locatie verlaten en in veiligheid worden gebracht.

Bij deze pijler gaat het om de inrichting van een eenvoudig en robuust systeem dat in werking treedt bij (de dreiging van) een calamiteit, crisis of ramp. Het systeem geeft aan hoe gehandeld moet worden in genoemde gevallen om escalatie te voorkomen en als dat niet meer mogelijk is, de gevolgen te bestrijden en te beperken. Het systeem moet bijdragen aan helderheid in de verdeling van taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en communicatielijnen binnen en tussen de operationele en bestuurlijke crisisteams (landelijk en regionaal). We spreken dan over een crisisketen onderwijs.

Hierbij ligt de nadruk niet op de technische aspecten, maar op bestuurlijke, organisatorische, coördinerende en communicatie activiteiten.

Kernvraag bij een (dreigende) calamiteit of crisis is altijd: Hoe ver reikt de verantwoordelijkheid van de instelling en wanneer ligt deze bij andere actoren in de samenleving. Met andere woorden; wie moeten er op welk moment betrokken worden bij de afhandeling van calamiteit of crisis?

Incidenten en calamiteiten worden altijd geregistreerd en geëvalueerd. Bij calamiteiten en crises is het

nodig dat de evaluatie samen met én eventueel door externe (onafhankelijke) partijen wordt gedaan. Tot maatregelen wordt pas besloten wanneer overwogen is of die proportioneel zijn. Niet elk incident of calamiteit is immers te voorkomen zonder aan de kernwaarden van het onderwijs te morrelen.

3.1.4 Pijler 4: Veilige fysieke omgeving en systemen: een faciliterende opdracht

Het spreekt voor zich dat een veilige fysieke omgeving en systemen (w.o. ICT) bijdraagt aan het gevoel van veiligheid op school. Veelal wordt hierbij gesproken over fysieke veiligheid waarbij bedoeld wordt op het geheel aan maatregelen ter voorkoming van bedreiging van gezondheid, welzijn en goederen door allerhande incidenten en calamiteiten veroorzaakt door natuur of technologie. Onder fysieke veiligheid vallen bekende veiligheidsonderwerpen als brandveiligheid, verkeersveiligheid, gebruiksveiligheid en (deels) arbo-veiligheid. Fysieke veiligheid wordt in vergelijking met sociale veiligheid relatief veel gevat in (bouw)richtlijnen. Denk o.a. aan eisen die gesteld worden aan constructies, certificaten voor brandveiligheid, eisen aan inrichting van gebouwen, vluchtwegen enz. Afhankelijk van het type fysieke veiligheid, moeten maatregelen al veelal zijn meegenomen in het ontwerp en inrichting van een gebouw.

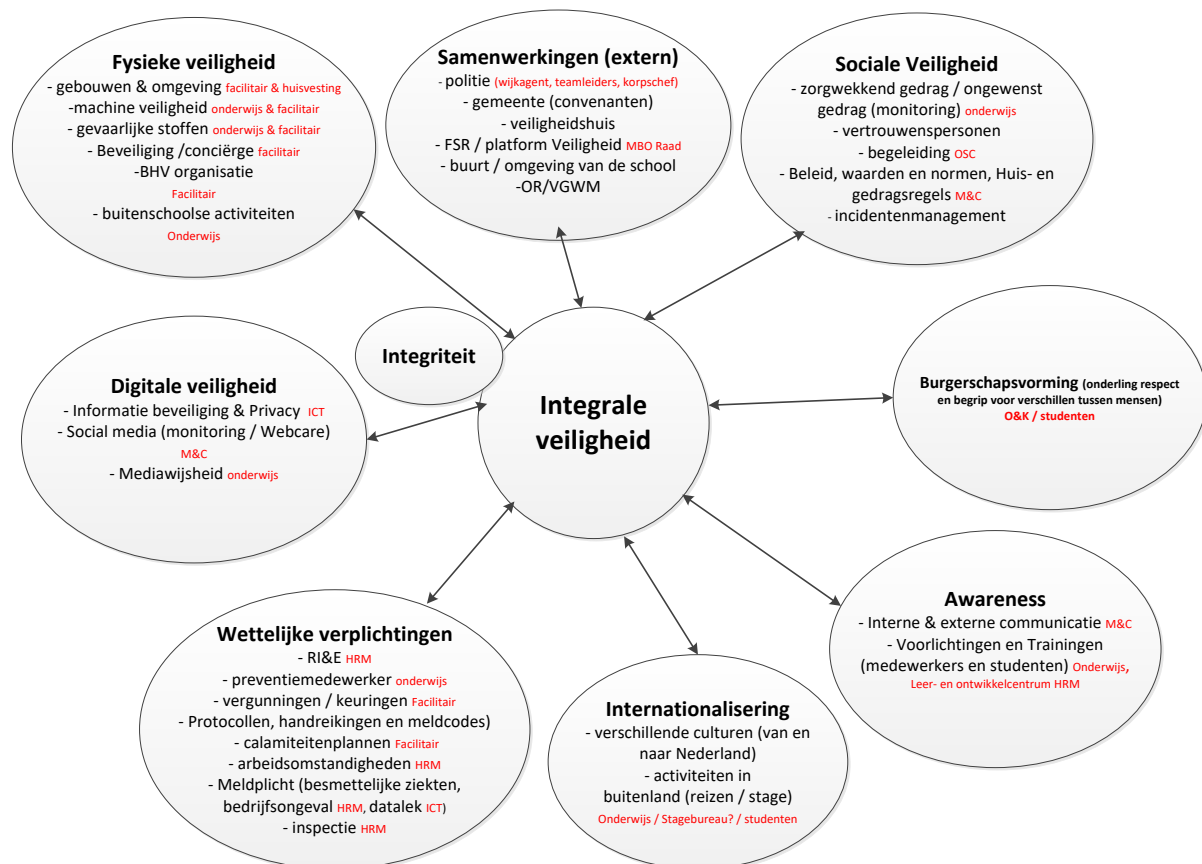
Naast genoemde fysieke inrichting en veiligheidsmaatregelen van een schoolgebouw gaat het bij fysieke veiligheid ook om de veiligheidsorganisatie van een school in brede zin (o.a. calamiteitenplannen, BHV organisatie, RI&E's, incidentenregistratie, wisselwerking tussen safety en security maatregelen, informatieveiligheid en –beveiliging, samenwerking met de “driehoek”, etc.). Hierbij speelt bewustwording van medewerkers en studenten (bijvoorbeeld door afspraken over gewenst gedrag, regulier en bij calamiteiten) ook een belangrijke rol. Het samenspel tussen fysieke inrichting, veiligheidsorganisatie en bewustwording van medewerkers en studenten bepaalt de mate waarin de fysieke veiligheid in school geborgd is.

3.1.5 Interne & externe netwerk

Verbinden en samenwerken aan Integrale veiligheid²

Als we kijken naar het model is het dak van het huis boven de 4 pijlers die Integrale veiligheid oftewel de organisatie en borging van veiligheid binnen mboRijnland breed. Hier maakt iedereen binnen onze instelling een onderdeel van uit. Hieronder een schematische weergave van de lijnen die er voor het invulling geven aan de 4 pijlers op het gebied van integrale veiligheid denkbaar zijn.

Uitgangspunt is om deze afhankelijkheden bij voorkeur te organiseren binnen bestaande overleg- en verantwoordelijkheidsstructuren (zie bijlage 4 Netwerk integrale veiligheid).

Continuïteitsborging

Zoals te zien is in het model is de veiligheidscoördinator een spin in het web en komt alles hier samen. Echter brengt dit ook een risico met zich mee. Om de continuïteit te borgen zijn verschillende sleutel personen (binnen bestuursbureau, HRM en facilitair) in de veiligheidsketen achtervang.

² Integrale Veiligheid is een door de hele organisatie gedragen proces dat zich voltrekt op alle veiligheidsdomeinen waarbij risico's (systemen, menselijke fouten en moedwilligheid) inzichtelijk en de bedrijfscontinuïteit beheersbaar wordt gemaakt door een pakket aan samenhangende maatregelen die gemeten worden aan een risk-acceptance gebaseerd op financiën, waarden en realiseerbaarheid.

4. Strategische doelen integraal veiligheidsbeleid mboRijnland

Uit deze 4 pijlers hebben wij voor de komende jaren ons integrale veiligheidsbeleid, gebaseerd op zes strategische doelen die in samenwerking met MBO college directies, teamleiders, docenten, onderwijsondersteuning en studenten gerealiseerd moeten gaan worden. De strategische doelen worden in het plan van aanpak vertaald naar operationele doelen en/of beoogde resultaten (concrete producten of diensten die het realiseren van het doel mogelijk maken).

De strategische doelen zijn:

1. Voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van sociale en fysieke veiligheid en voorlichting hierover geven binnen de instelling;
2. Voorbeeld gedrag en eigenaarschap om een bijdrage te leveren aan een prettig leer- en werkklimaat en de veiligheidsbeleving in de school;
3. Regierol veiligheid bij de veiligheidscoördinator beleggen en borgen;
4. Verbeteren van de veiligheidsbeleving en sfeer (prettig leer- en werkklimaat);
5. Samenwerking met partners (intern en extern);
6. Een werkwijze op basis van de ketenaanpak veiligheid: proactie – preventie– preparatie – repressie – nazorg;

Ad.1. Voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van sociale en fysieke veiligheid en voorlichting hierover geven binnen de instelling;

MBO instellingen zijn verplicht om sociaal veiligheidsbeleid te voeren. Wettelijke sociale veiligheidsverplichtingen geven de kaders aan waarbinnen beleid gemaakt of voorzieningen getroffen moeten worden. Binnen onze nieuwe instelling dienen protocollen en handreikingen geharmoniseerd te worden en moeten er een aantal nieuwe protocollen en handreikingen ontwikkeld te worden. Daarnaast dient er binnen de gehele instelling voorlichting gegeven te worden over de beschikbare protocollen en handreikingen welke houvast en borging geven binnen.

Ad.2 Voorbeeld gedrag en eigenaarschap om een bijdrage te leveren aan een prettig leer- en werkklimaat en de veiligheidsbeleving in de school

Er wordt steeds meer gevraagd van medewerkers: zelf nadenken, flexibel zijn, proactief, afspraken nakomen, (durven) handelen etc. Dagelijks maken docenten vele keuzes richting hun studenten en collega's die invloed hebben op het klimaat op school. Bewustwording maar ook kennis en vaardigheden zijn van belang om deze keuzes weloverwogen te maken. Welk gedrag moet de medewerker tonen om bij anderen het beste in henzelf naar boven te halen?

Duidelijk is dat ons gedrag in de dagelijkse praktijk kan bijdragen aan een sociaal veilige klimaat. Het is van belang dat er awareness gecreëerd wordt dat iedereen eigen bijdrage (voorbeeldgedrag en eigenaarschap (het nemen van eigen verantwoordelijkheid, afspraken nakomen en een echte bijdrage leveren) mede zorgt voor een veilige leer- en werkomgeving.

Medewerkers moeten wel handvatten krijgen om met diverse veiligheidsthema's om te kunnen gaan, hierin ondersteunt en/of getraind worden. Daardoor ontwikkelt men meer veiligheids-vakmanschap, vertrouwen in hun handelen en ontstaat eigenaarschap waardoor medewerkers trots thuis komen en met passie vertellen wat voor moois ze vandaag weer hebben mogen doen.

Wat veiligheid (awareness) betreft bij studenten hebben we binnen het onderwijs te maken met de wettelijke bepalingen en eisen maar ook mogelijkheden binnen burgerschap. De thema's die de basis vormen voor burgerschapsvorming in het mbo zijn beschreven in vier dimensies *Politiek-juridische, Economische, Sociaal-maatschappelijke en Vitaal burgerschap*. Deze dimensies bieden een goede basis voor een gedegen onderwijsaanbod met voldoende ruimte om in te spelen op de actualiteit, aan te sluiten bij de beleving en veiligheidsthema's die spelen bij studenten en bij de pedagogische-didactische uitgangspunten van onze instelling.

Ad. 3 Verbeteren van de sociale veiligheidsbeleving en sfeer op school (prettig leer- en werkklimaat)

Het veiligheidsterrein binnen onze school(omgeving) kan een reeks van sociale en fysieke veiligheidsonderwerpen omvatten, variërend van pesten, polarisatie, overlast en radicalisering (ongewenst gedrag) tot fysieke veiligheid in en om de school (praktijklokalen) of online, huiselijk geweld en “georganiseerde” criminaliteit. Voor de aanpak van al deze thema's hebben wij als instelling en partners heel wat instrumenten tot onze beschikking en kan aan allerlei maatregelen gedacht worden.

De veiligheidsbeleving is subjectief maar deze is aan de hand van diverse enquêtes wel te meten. Nulmeting voor de sociale veiligheid aan de hand van Monitor Sociale Veiligheid heeft eind 2017 plaatsgevonden en de JOB monitor vindt januari 2018. Deze cijfers zullen het uitgangspunt worden om waar nodig gezamenlijk en gericht aan veiligheid te werken en/of beleid bij te stellen. Met als doel het veiligheidscijfer mboRijnland te verbeteren.

Naast medewerkers en studenten hebben MBO College directies, teamleiders met ondersteuning van de veiligheidsscoördinator hebben daarbij een belangrijke voorbeeld- en regierol. Dat betekent: herkennen, signalering en rapporteren op het gebied van veiligheidsthema's, evalueren, samenwerken ter voorkomen of minimaliseren van veiligheidsissues, nakoming van afspraken en tussentijdse evaluaties en doorontwikkeling van de bestaande richtlijnen, aanpak, codes, protocollen, etc. Een nauwe samenwerking is essentieel.

Ad.4 Regierol veiligheid bij de veiligheidsscoördinator

De veiligheidsscoördinator heeft het totaal overzicht van de verschillende aspecten van de veiligheidsketen en veiligheidssituatie binnen de school. Tevens dient de coördinator een spin in het web te zijn die op diverse afdelingen en niveaus aandacht voor veiligheid vraagt en intern (onderwijs, studenten, docenten, OR) en extern (integraal) verbindt, samenwerkt en actie onderneemt om de veiligheid continue te verbeteren. De komende jaren zullen er extra inspanning plaatsvinden om ervoor te zorgen dat integrale veiligheid goed inbed in onze organisatie en overlegstructuur.

Ad.5 Optimalisatie van de samenwerking met partners (intern en extern),

Samenwerken met gemeenten, veiligheidshuizen en politie zodat wij preventief en reactief kunnen handelen. Afspraken maken en ondersteuning op het gebied van veiligheidsthema's zoals maatschappelijk onrust (polarisatie & radicalisering), seksuele diversiteit, digitale veiligheid (mediawijsheid, informatiebeveiliging).

Ad 6. Een werkwijze op basis van de ketenaanpak veiligheid: proactie – preventie– preparatie – repressie – nazorg

De ketenaanpak vraagt om samenwerking en structureel bezig zijn met risico's die de veiligheid in het geding kunnen brengen.

Het begint met risico's weg te nemen (*proactie*). Maatregelen te treffen ter voorkoming of beperking van onveiligheid (*preventie*). Voorbereid zijn op of actie te ondernemen bij incidenten te bestrijden (*preparatie*). Daarnaast handelen of in actie komen (*repressie*) indien zich toch een onveilige situatie voordoet. Uiteindelijk na terugkeer normale situatie, evalueren, er van leren en indien mogelijk maatregelen treffen ter verbetering (*nazorg en evaluatie*).

Van strategische naar operationele doelen integrale veiligheid

5. Plan van aanpak (implementatie)

Acties ad.1: Voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van sociale en fysieke veiligheid en voorlichting hierover geven binnen de instelling;

Uniformering en ontwikkelen van (strategisch) beleid en handelingsprotocollen en handreikingen aan de hand van checklist integrale veiligheid MBO (operationeel) (*bijlage 1*):

Beleid (o.a):

- Gedragscode / schoolregels mboRijnland (*ontwikkelen*);
- ADM (alcohol, drugs en medicijn gebruik) (*ontwikkelen*);
- Bescherming van persoonsgegevens (Europese Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)) (ICT);
- Informatieveiligheid (ter voorkoming van datalekken of hacken in onze computersystemen) (ICT);
- Integriteit (*herzien*);
- Incidentregistratie (*bijlage 9*);
- Preventie (*bijlage 5*);
- Vertrouwenspersonen (*bijlage 6*).

Handelingsprotocollen en handreikingen:

- Protocol ter preventie en bestrijding van agressie en (eer gerelateerd) geweld, pesten, seksuele intimidatie, seksueel misbruik, loverboy/-girls, discriminatie, polarisatie en radicalisering, eerwraak en ander ongewenst gedrag (*bijlage 11*);
- Protocol medicijnverstrekking, -toediening & medisch handelen (*bijlage 12*);
- Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling met afwegingskader (*bijlage 15*);
- Handreiking preventie en bestrijding van (cyber) pesten (*bijlage 13*);
- Handreiking veiligheid tijdens buitenschoolse activiteiten (*ontwikkelen*);
- Handreiking suicide preventie (*bijlage 14*);
- Handreiking omgang met social media (medewerkers en studenten) (*ontwikkelen*).

Voorlichting rondom bovenstaande beleidsnotities, protocollen en handreikingen geven binnen de verschillende MBO Colleges.

Acties ad.2: Voorbeeld gedrag en eigenaarschap om een bijdrage te leveren aan een prettig leer- en werkklimaat en de veiligheidsbeleving in de school

- a) Tijdens Integraal gebruikers- & veiligheidsoverleg op locatie samen met onderwijsteam risicoprofiel opstellen. Bepalen welke risico's wel en welke niet acceptabel zijn. Gezamenlijk beleid, maatregelen en verantwoordelijkheden bepalen voor de onacceptabele risico's (gereed juli 2019)
- b) Duidelijke en gezamenlijke bepalen, wat gewenst gedrag(code) (wat kunnen en willen we van elkaar verwachten? Hoe gaan wij met elkaar om ook rekening gehouden met actuele ontwikkelingen) is binnen mboRijnland (schoolregels zie ad.1) (eerste projectgroep gedragsregels STB opgericht (april 2018- juli 2018));
- c) Het versterken van (pedagogisch) handelen ();
- d) In het totale onderwijs wordt al aandacht geschonken aan klassendynamiek, sociale cohesie en acceptatie maar daarnaast ook de inhoud van het burgerschapsonderwijs koppelen aan actuele veiligheidsthema's zodat binnen onze instelling deze thema's aan de orde kunnen komen in een pedagogische setting en daardoor een onderdeel te maken van de burgerschapscompetenties (samenwerking Loopbaan en burgerschap jan gereed medio 2019);
- e) Thematisch veiligheidsonderwerpen onder de aandacht brengen in het onderwijs (veiligheidskalender met landelijke thema's als leidraad);
- f) Ontwikkelen van een gesprekscyclus met onderwijsteams waarvan veiligheid een onderdeel is (wat heb je nog nodig?) (ten behoeve van vastlegging inspectiekader (SK1) schoolklimaat

hierbij tevens gebruik maken van onderwijskompas waarin thema leerklimaat ondergebracht is);

- g) Veiligheid in portefeuille van locatie verantwoordelijk directeur en veiligheid standaard opnemen in teamjaarplan en managementrapportage.

Acties ad.3: Regierol veiligheid bij de veiligheidscoördinator

- a) Uniform beleid (zie ad.1);
- b) Netwerk opbouwen en onderhouden binnen onderwijs;
- c) Netwerk Integrale veiligheid (bijlage 4);
- d) Continuïteitsborging bij afwezigheid veiligheidscoördinator;
- e) Preventie beleid: strategisch belegd bij Facilitair & ICT en HRM en de operationele preventie bij; (vak)docenten, facilitair medewerkers of BHV-ers per locatie (bijlage 5);
- f) Vertrouwenspersonen (intern & extern) met veiligheidsexpertise (bijlage 6);
- g) Preventie & Veiligheidskalender;
- h) Menukaart sociale veiligheidsondersteuning;
- i) Integriteit.

Acties ad. 4: Verbeteren van de sociale veiligheidsbeleving en sfeer op school (prettig leer- en werkklimaat)

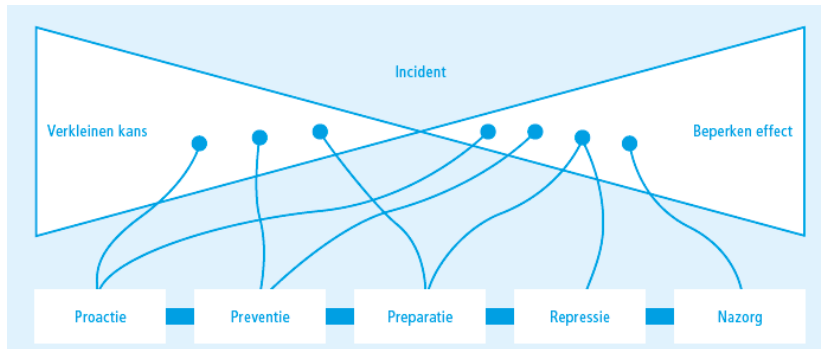
- a) Management rapportage a.d.h.v. incidentmeldingen (zodat wij een beeld krijgen van wat er allemaal gebeurt binnen de school);
- b) Integrale duiding van gegevens uit enquêtes: Monitor Sociale Veiligheid, JOB monitor (OSC) en medewerkersonderzoek (HRM);
- c) Inzet en deelname aan trainingen en/ of projecten (op maat) door onderwijs en studenten op het gebied van sociale veiligheid (zoals bijvoorbeeld Vriend & Vijand) (preventie) (optie Vriend & Vijand okt-nov 2018 Zoetermeer)

Acties ad.5: Optimalisatie van de samenwerking met partners (intern en extern),

Samenwerken met gemeenten, veiligheidshuizen en politie zodat wij preventief en reactief kunnen handelen. Afspraken maken en ondersteuning op het gebied van veiligheidsthema's zoals maatschappelijk onrust (polarisatie & radicalisering), seksuele diversiteit, digitale veiligheid (mediawijsheid, informatiebeveiliging).

- a) Ontwikkelen van gemeenschappelijke doelstellingen (i.i.g. samenwerking en informatie-uitwisseling) bepalen met interne & externe partners;
- b) Locatie verantwoordelijke directeur is voorzitter van Integraal gebruikers- en veiligheidsoverleg per/op locatie; tijdens dit overleg worden veiligheidsaspecten op locatie besproken en veiligheidsrichtlijnen, -protocollen in de praktijk getoetst. Ontwikkelingen en trends signaleerd en/of gedeeld. Met als doel preventief dan wel reactief bijdragen aan een prettig school- en leerklimaat. (studentenraad sluit hier ook bij aan) (Bijlage 7 Integraal gebruikers- en veiligheidsoverleg)
- c) Informatieveiligheid (ICT)
- d) Afspraken borgen met externe partners in o.a. covenant veilige school;
- e) Deelname klankbordgroep Veiligheid MBO Raad; FSR werkgroep veiligheid MBO;
- f) Gemeentelijke overleggen;
- g) Stagebedrijven.

Acties ad 6: Een werkwijze op basis van de ketenaanpak veiligheid: proactie – preventie– preparatie – repressie – nazorg

Proactie: risico's (structurele oorzaken onveiligheid) wegnemen (verkleinen kans / beperken effect)

Preventie: maatregelen treffen ter voorkoming en/of beperking van onveiligheid (verkleinen kans / beperken effect)

Preparatie: voorbereiding om incidenten te bestrijden c.q. actie te ondernemen bij onveiligheid (verkleinen kans / beperken effect)

Repressie: daadwerkelijke bestrijding c.q. actie (beperken effect)

Nazorg: terugkeer naar normale situatie, evalueren, leren en verbeteren (beperken effect)

Acties:

- De ketenaanpak vertalen naar PDCA veiligheid en jaarcyclus integrale veiligheid met de samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid (Bijlage 8);
- Beleid → handboek → instructie. Opstellen, uniformeren, actualiseren, structureel & levendig communiceren (we maken samen het onderwijs) en borgen: o.a. verplichte onderdelen betreffende beleid en organisatie, agressie, geweld, pesten en seksuele intimidatie, veiligheid en gezondheid (ad.1. Bijlage 2 checklist integrale veiligheid);
- Incidentregistratie, casussen bespreken & evalueren (Bijlage 9);
- Veiligheidstraining/oefening (o.a. crisisteam en BHV organisatie);
- Risico inventarisatie & evaluatie (Bijlage 10).

Bijlagen

Bijlage 1: Wettelijke bepalingen en eisen

Wettelijke bepalingen en eisen³

De *Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)* verplicht scholen al sinds 1994 om hun personeel en studenten te beschermen tegen psychosociale arbeidsbelasting. De Arbowet is uitgewerkt in de CAO BVE / MBO. Jaarlijks moeten de instellingen een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) uitvoeren waarin aandacht is voor sociale en fysieke veiligheid. Het plan van aanpak (PVA) dat daaruit voortkomt bevat maatregelen om de geconstateerde risico's aan te pakken. De RI&E is gekoppeld aan de Arbocatalogus⁴

Het *klachtrecht* in het mbo is vanaf 1 augustus 2017 ook wettelijk verankerd.

Mbo-instellingen zijn verder verplicht om:

- niet te discrimineren. Zij zijn daarbij gebonden aan de *Grondwet en de Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB)*.
- seksuele intimidatie en misbruik tegen te gaan. De volgende wettelijke verplichtingen zijn van toepassing:
 - De *Arbo-wet* verplicht bescherming van studenten en personeel tegen seksuele intimidatie in de onderwijssituatie.
 - Bij het aanstellen van personeel moet een *Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG)* overhandigd kunnen worden.
 - Bij een vermoeden van seksueel misbruik of seksuele intimidatie tussen een minderjarige student en een personeelslid zijn medewerkers van de school verplicht dit te melden bij het schoolbestuur. Dit volgt uit de *Wet 'Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs'* en wordt de Meld- en aangifteplicht genoemd.
- maatregelen te nemen bij signalen van mishandeling en huiselijk geweld. Voor onderwijsinstellingen geldt sinds 2013 de *Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*.
- studenten en personeel tegen agressie, geweld en pesten te beschermen. Ook dat is in de *Arbowet* expliciet opgenomen. Dat geldt dus ook voor lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender (lhbt) studenten en personeelsleden.
- zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens van personeel en studenten. De *Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP)* biedt hiervoor richtlijnen⁵.

Mbo-instellingen hebben te maken met wettelijke eisen voor goed bestuur die verband houden met (sociale) veiligheid. De eisen voor goed bestuur in het mbo zijn uitgewerkt in de '*Wet educatie en beroepsonderwijs inzake colleges van bestuur en raden van toezicht*'. Inmiddels is er ook een wettelijke basis voor de klokkenluidersregeling.

In de *Wet op het Onderwijstoezicht (WOT)* is de basis gelegd voor de rol van vertrouwensinspecteurs bij de inspectie. De Inspectie van het Onderwijs toetst de (sociale en fysieke) veiligheid op scholen. Uitgangspunten daarbij staan in het *Onderzoekskader mbo 2017*.

In het verlengde van wettelijke verplichtingen hebben scholen ook te maken met *wettelijke aansprakelijkheid*.

Bovendien hebben we binnen het onderwijs te maken met *de wettelijke bepalingen en eisen op het gebied van burgerschap*. Voor alle mbo-opleidingen gelden dezelfde wettelijke eisen voor burgerschap, ongeacht de sector of het mbo niveau. De wettelijke eisen staan beschreven in het *Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB*. De thema's die de basis vormen voor burgerschapsvorming in het mbo zijn beschreven in vier dimensies.

³ Meer informatie: <https://www.schoolenveiligheid.nl/mbo>

⁴ Meer informatie: <https://www.sommbo.nl>

⁵ Vanaf 25 mei 2018 verdwijnt de Nederlandse Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Op deze datum is de Europese Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing.

Bijlage 2: Gedragscode “zo gaan we met elkaar om”

Bijlage 3: Checklist integrale veiligheid

Bijlage 4: Veiligheid & Netwerk integrale Veiligheid

Veiligheid bij mboRijnland:

In onze instelling onderscheiden we de volgende drie deelgebieden als het gaat om veiligheid. Veiligheid moet niet verward worden met beveiliging.

Deelgebied:	Arbo Wetgeving	Sociale Veiligheid (Nieuw Burgerlijk Wetboek en Arbowet)	Wet bescherming persoonsgegevens
Taak/functie:	Arbo coördinator en Preventiemedewerker	Veiligheidscoördinator	Functionaris Gegevensbescherming (vanaf mei 2018)
Werkvloer:	BHV-ers Conciërges Preventie taakhouders	In- en externe Vertrouwenspersonen Teams	ICT-ers Vertrouwenspersoon Teams
Extern toezicht door:	Inspectie SZW	Inspectie SZW Branche toezicht	Autoriteit persoonsgegevens

Wet- en regelgeving:

Arbotaak Bron: ISZW 2015	Sociale veiligheid Bron: artikel 7:658 BW	Privacy veiligheid Bron: Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Europees)
RI&E	Zorgplicht	Functionaris Gegevensbescherming
Plan van aanpak	Preventie en bestrijding ongewenst gedrag	Calamiteiten verplicht melden bij de Autoriteit Persoons- gegevens
Ongevallenregistratie	Anti-discriminatiebeleid	Beleid vaststellen: wat, voor wie, waarom?
Arbodienstverlening	Seksuele intimidatie	Bewerkersafspraken
Ziekteverzuim	Agressie	Informeel belanghebbenden
Bedrijfshulpverlening	Geweld	Beleid Social Media
Preventiemedewerker	Klachtenprocedure	Hoe bescherm je je tegen alle vormen van datalekken?
OR / PVT (WOR)	vertrouwenspersonen	Controleer of je beschermd bent (hacking)
Voorlichting, onderricht en toezicht	Voorlichting, onderricht en toezicht	Voorlichting, onderricht en toezicht

Bijlage 5: Preventie beleid

Bijlage 6: Vertrouwenspersonen beleid

Bijlage 7: Integraal Gebruikers- & Veiligheidsoverleg

Bijlage 8: PDCA schooljaarcyclus integrale veiligheid

Bijlage 9: Incidentenregistratie mboRijnland

Bijlage 10: Risico Inventarisatie systeem (AMS: arbo management systeem)

Risico Inventarisatie & Evaluatie

Met ingang van 1 januari 2018 kreeg het digitale systeem van de RI&E die SOM aanbiedt aan de mbo sector een andere beheerder. De firma Raatwerk wordt de nieuwe aanbieder en beheerder van de digitale RI&E.

RI&E MBO

Om arbobeleid goed te kunnen vormgeven is het noodzakelijk dat wij als werkgever een overzicht hebben van alle risico's die in onze instelling kunnen voorkomen. Daar wordt een Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E) voor ingezet. Een RI&E is een wettelijk verplicht middel voor werkgevers om veiligheid en gezondheid op de werkvloer te bevorderen. Met een RI&E kunnen wij veiligheids- en gezondheidsrisico's signaleren en aanpakken, om een veilige werkplek te bieden aan onze werknemers. De RI&E resulteert in een plan van aanpak (PVA). Daarin is beschreven welke maatregelen de werkgever gaat nemen om de geconstateerde risico's aan te pakken.

Wij maakte al gebruik van de door SOM aangeboden RI&E en zullen de door de nieuwe beheerder aangeboden digitale RI&E systeem ook in gebruik gaan nemen. Het systeem heet AMS (Arbo Management Systeem) In de RI&E staan relevante verwijzingen naar de Arbocatalogus MBO. De Arbocatalogus MBO is te vinden via www.arbocatalogusmbo.nl. De RI&E van SOM is getoetst door een gecertificeerd Arbo deskundige en is erkend door het Steunpunt RI&E.

Verantwoordelijken & betrokkenen

De risico inventarisatie en Evaluatie is een verantwoordelijkheid van HR (initiatie RI&E en monitoring afhandeling Plan van Aanpak door specialist bedrijfsgezondheid & arbo in samenspraak met veiligheidscoördinator (sociale veiligheidsaspecten) en preventiemedewerker op locatie) en Facilitair (uitvoering Plan van Aanpak door teamleiders facilitair op locatie).

De uitkomsten en voortgang van het plan van aanpak zal tevens besproken worden met VGWM/OR en locatieverantwoordelijk onderwijsdirecteuren.

Planning

Jaarlijks zal een preventiekalender opgesteld worden met daarin de planning voor de Risico Inventarisaties en Evaluaties binnen mboRijnland.

Bijlage 11:

- **Beleid ter preventie en bestrijding van ongewenst gedrag**
- **Reglement inzake ongewenst gedrag**
- **Handreiking ongewenst gedrag studenten & medewerkers**

Bijlage 12: Protocol Medicijnverstrekking, -toediening & medisch handelen

**Bijlage 13: Handreiking ter preventie en bestrijding van
(cyber) pesten (sexting en grooming)**

Bijlage 14: Handreiking suïcide preventie

**Bijlage 15: Meldcode huiselijk geweld en
kindermishandeling met afwegingskader**

Bijlage 16: Crisiscommunicatieplan

Bijlage 17: Handreiking hoe te handelen bij besmettelijke ziekten

Bijlage 18: Rouwprotocol

Bijlage 19: BHV organisatie